

**DE OOGST VAN
OMGEKAPTE BOMEN**

Okke Wisse

De oogst van omgekapte bomen

Brieven aan de sjamaan

NOORDBOEK

© 2026 Okke Wisse | Uitgeverij Noordboek

Omslagontwerp: Crisja Ran

Boekverzorging: Elgraphic

ISBN 978 94 6471 544 6

ISBN 978 94 6471 587 3 (e-book)

NUR 300

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Noordboek, Hellingbaas 1, 8401 JH Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

Beste Sjamaan,

Wij hebben elkaar tweemaal getroffen. De eerste keer zal u ontgaan zijn. Ik dook kortstondig in uw wereld op, maar sprong er niet uit. De tweede keer was een dag na het sterven van mijn moeder. Daar had u over gehoord. U keek mij toen zeer nadrukkelijk aan en het viel me op dat uw gezicht kleur had, terwijl het al weken miezerde. Ik was onderweg naar de metaalwerkplaats. Volgens mijn werkmeester ben ik een middelmatig lasser. Toch is hij nooit ontevreden over mijn werkzaamheden, waarschijnlijk omdat ik altijd op tijd ben.

Het is me bekend dat u mij wilt spreken. Vandaag is het mijn derde dag hier. De bedoeling van mijn opgelegde verblijf heeft niemand mij kunnen uitleggen. Mijn inmiddels publiek geworden wens om aan de levensdans te ontspringen, wordt er in deze troosteloze crypte niet kleiner op. Dat mijn poging mislukt is, kan niemand me kwalijk nemen. Ik had het plan strikt voor mezelf gehouden en me de dagen ervoor zo normaal mogelijk gedragen. Het lint dat ik gebruikte was sterk genoeg en het tijdstip zorgvuldig gekozen. Nor-

maal gesproken loopt de nachtwacht nooit om drie uur zijn tweede ronde. Bovendien lukt het lang niet altijd om iemand weer tot leven te wekken nadat hij is losgesneden uit zijn strop. Mijn wedergeboorte was een wonder.

Over mijn moeder heeft u dus gehoord. Ik had haar drieëntwintig jaar niet gezien of gesproken. Van mijn zus Marie weet ik dat onze moeder al die jaren over mij is blijven spreken. Dat wil zeggen: ze bleef spreken over een zekere Alain die zij voor haar zoon hield. Over mij, zoals ik ben, heeft ze nooit gesproken. Ze kende me niet. Ik haar evenmin. Desalniettemin meent mijn hoofd behandeling dat de impact van het sterven van mijn moeder iets te maken moet hebben met wat zich in de dagen daarna heeft afgespeeld. Ik zie dat anders. Mijn behoefte aan rust was al langer aan het toenemen. En Peter deed me steeds vaker aan Sammy denken, die ook een maatje te groot voor mij was. Daarom had ik opnieuw iets in elkaar geknutseld. Sammy kwam lang geleden met een bloedend gat in zijn bovenbeen vrij. Peter ontliet zijn bestraffing omdat andere zaken voorgingen. Overigens was het geenszins mijn bedoeling hem van het leven te beroven. Een flink litteken voor de rest van zijn leven had volstaan. Toen ik hoorde dat mijn schroevendraaier met aangepast handvat gevonden was, voelde ik me geroepen schuld te bekennen. Mijn laatste bijdrage aan de transparantie hier. Ik weet dat er twijfels zijn over mijn bekentenis. Er wordt vermoed dat ik iets beken wat bij een ander thuishoort. Ze gaan het onderzoeken.

Er wordt mij keer op keer gevraagd of ik ergens spijt van

heb. Maar ik heb nooit ergens spijt van. Ik begrijp het idee 'spijt' niet en vraag me af waarom het woord zo vaak gebruikt wordt. Wat gebeurd is, is gebeurd en doet vanaf dat moment mee in de loop der dingen. Je kunt het er niet uit spijten. Dan zou alles uit elkaar vallen.

'Maar waarom?' Ook dat wordt mij meer dan eens gevraagd. Mijn standaard tegenvraag luidt: 'Waarom werkt u hier?' Wat dan volgt is zonder uitzondering een stuntelige poging om op die vraag een redelijk antwoord te geven. Waarop ik dan zeg: 'Dit soort gestuntel wil ik u besparen.' Men vindt mij dan 'passief-agressief', terwijl ik alleen maar wil aantonen dat waaromvragen in de regel onzinnig zijn.

Omdat u als spiritueel man over het leven heeft nagedacht, ga ik ervan uit dat u mij geen waaromvragen wilt komen stellen. Misschien wilt u zelfs helemaal geen vragen aan mij stellen. U komt wellicht juist langs om mij de kans te geven vragen aan ú te stellen. Maar u moet weten: er leven geen vragen in mij. Geen waaromvragen, geen waarheenvragen, geen hoe-dan-wel-vragen. Het leven is zoals het is, hoewel het mij niet ontgaat dat ervan alles gaande is. Zelfs in deze dodeling valt me dat op. Zo is er in het plafond een leiding waar water doorheen loopt. Maar de kracht van de stroom is niet constant. Het geruis is de ene keer zeer krachtig en een andere keer heel zacht, bijna geruisloos. Ik hou van details.

De reden dat ik dit alles aan u schrijf is om u ervan te overtuigen dat ik u niet wil spreken. De blonde meisjes die mij eten en koffie komen brengen, hebben uw priesterlijke aanbod nu driemaal aan mij overgebracht. Normaal gesproken

zeg ik liever ja dan nee, maar als ik me een gesprek tussen u en mij voorstel, staat me dat niet aan. Ik heb eerder met geestverwanten van u gesproken en in alle gevallen probeerden zij mij, overduidelijk of tussen hun regels door, iets te vergeven. Ook met dat woord kan ik weinig. Voor zover ik het begrijp, beoogt vergeving iets te veranderen aan de last van het verleden. Nou, daar gaan we: het zwiepen van mijn grootmoeders zweep, de dreunende klappen van Sammy op mijn hoofd, veel van wat ik in Afghanistan heb meegemaakt, de laatste uren samen met Roderick die vond dat hij mij, na vijftien jaar zwijgen, 'eerlijk' moest vertellen wat hij had uitgespookt tijdens mijn verblijf in Baghlan. En dan ook nog de orkaanwoede die daarop volgde en Rodericks dierlijke gejack nadat ik hem had toegetakeld. Kan dat lichter worden gemaakt? Hoe dan? Ik raad u aan uw kostbare tijd te besteden aan hen die wel openstaan voor magische ingrepen en bezweringen. Ik bedoel dat niet vervelend, maar heel praktisch.

Het is ook mogelijk dat u mij een verhaal wilt komen vertellen. Sjamanen zijn vaak verhalenvertellers, zo is me opgevallen. Maar de meeste verhalen zijn niet aan mij besteed. Ze worden verteld of geschreven om de ontvanger gerust te stellen. Ze suggereren een verband, verhullen de absurditeit en worden als een loopplank over de afgrond gelegd. Het zijn doekjes voor het bloeden, maar ze helen niets. Er is geen brug tussen goed en kwaad. Er is alleen een immense kloof. En wij, mijn beste sjamaan, zijn de dragers van die kloof, misschien zelfs de delvers. Zo zie ik dat. Ik verlang er niet naar om verhaal te komen. Adembenemende gedichten passen mij beter.

Verzwegen

Dat ik uit schaduw ben geboren,
verzwegen werd tot ik verscheen.
Dat u mijn naam hebt losgeslagen
uit stroeve schuld en koude steen.
Dat u het linnen heeft gewassen
in emmers vol met schaamtesop...
Ik wist het zonder het te weten
Ik zweeg
en las dit nooit hardop...

Het heeft geen zin u te vertellen over de vrouw die deze regels dichtte. Maar neem van mij aan, eerwaarde, dat ze wist waarover ze schreef. En ik met haar.

Omdat ik een eerlijk mens probeer te zijn, wil ik u ten slotte melden dat het schrijven van deze brief me goed heeft gedaan. Hoe dat komt weet ik niet. Ik constateer het en geef het zonder bijbedoelingen toe.

Moge de zon uw gezicht nog vaker kleur geven. Het staat u goed.

Met een hartelijke groet van een middelmatig lasser,
Alain

Beste sjamaan,

U heeft niets van u laten horen. Dat bevalt me en maakt me vrij het woord opnieuw tot u te richten.

Ik las eens dat dorst bewijst dat water bestaat. Hoe anders had de behoefte aan water kunnen ontstaan? Ik dorst naar rust. Bewijst die dorst dat rust bestaat? Of moet ik mijn dorst als een verlangen voorstellen? Een verlangen heeft, anders dan een behoefte, juist onvervuldheid nodig om verlangen te zijn. Ook dat laatste las ik ergens. Het klassieke voorbeeld is natuurlijk de liefde.

De afgelopen uren heb ik me bij wijze van denkoefening voorgesteld dat al het water op aarde in één klap zou verdampen. In dat geval zou de dorst waarschijnlijk nog enige tijd voortduren. Maar enkel als fenomeen en niet als sluitend waterbewijs. Hoogstens als aanwijzing dat water ooit op aarde voorkwam.

Mijn behoefte aan rust is geen verlangen, maar een zeer reële behoefte. Zoals water dorst kan lessen, zou rust mijn onrust kunnen stillen. De dorst naar rust – schrijf ik er maar

even ter verduidelijking bij – doet zich in mij voor als onrust.

Wel, beste sjamaan, stelt u zich nu eens voor dat ooit alle rust in één klap verdampt is geraakt. Een ramp van ongeken- de omvang. Een oerknal. In dat geval zijn wij allen van na de Grote Verdamping en valt het niet met zekerheid te zeggen of er een rust bestaat die tegemoetkomt aan onze behoefte. Ik persoonlijk houd me vast aan de tweede wet van de ther- modynamica. Die wet, zoals u wellicht bekend is, beschrijft hoe iedere orde, zonder input van buitenaf, onherroepelijk tot chaos zal vervallen. En ultieme chaos is hetzelfde als rust. Want onrust komt voort uit het botsen van wanorde op orde en in de ultieme chaos kan de wanorde nergens op stuiten. Snapt u? Wachten dus op de wetmatige ineenstorting van de oerknal. Dat staat ons te doen. Maar ik weet niet of ik het kan laten dat proces hier en daar wat aan te sporen.

Mijn leraar Nederlands vond mijn stukjes in de school- krant ‘intrigerend’ en ‘veelbelovend’ en noemde mij ‘de filo- soof van de school’. Hij wist dat ik het schrijftalent niet van een vreemde had, of nou ja, eigenlijk juist wel. Mijn vader had ook Nederlands gestudeerd en zelfs een boekje geschreven. Een korte novelle over een hond die niet bestond. Ook toen al kon mijn vader de fles niet laten staan. Wat is dat toch een even zachtaardige als prachtige uitdrukking, vindt u ook niet? Alsof mijn vader flessen knuffelde. Toen mijn zus hem koud en stijf aantrof, stond zijn huis vol lege flessen. Mis- schien bewees de leegheid der flessen voor hem dat drank bestond.

Ik heb mijn vader slechts één keer gesproken. Hij kwam bij

zonnig weer soms kijken naar onze voetbalwedstrijden in het park. Mijn vrienden noemden hem 'de zwerver van Alain'. Niemand wist dat hij mijn vader was. Mijn zus had het mij verteld. Zij bezocht hem iedere tweede woensdag van de maand en kreeg dan de groeten voor mij mee.

Als mijn vader vanaf het bankje toekeek, deed ik extra mijn best. Als ik scoorde hief hij zijn portfles ten hemel en schalde: 'Brovaaa, brovaaa!' Eén keer schoot de bal vlak langs mij en rolde tegen zijn voeten aan.

'Hallo,' zei ik verlegen toen ik voor hem stond.

'Hallo,' antwoordde hij. Hij knikte en trapte onbeholpen tegen de bal aan.

'Dank u wel,' zei ik.

'Alsjeblieft,' zei hij.

'Ik ga weer,' zei ik.

'Ja,' zei hij, 'doe de groeten aan Maria.'

Ik knikte, al vond ik het vreemd dat hij mijn zus zo noemde.

'Nou, tot ziens dan maar weer,' zei ik ten slotte.

Best een sterke tekst gezien de omstandigheden.

Ik heb hem daarna nog twee keer zien zitten. Vlak voor kerst ging hij dood. Marie vond hem net op tijd. Ik bedoel: het was nog te harden, qua lijklucht.

Mijn zus Marie doet wat haar te doen staat. Zonder vragen. Zonder klagen. En zonder trots te zijn dat ze nooit vraagt of klaagt. Als er geen Maries bestonden zou deze wereld al lang naar de knoppen zijn. Maries ontstaan in de leegte die overblijft als vragers en klagers alle ruimte hebben ingeno-

men. Hun roeping is doen wat er te doen valt: de mentale en fysieke huishouding van anderen op orde houden. Mijn zus daarvoor bedanken is lastig. Ik heb het weleens geprobeerd, maar het leek erop dat mijn dankbaarheid haar vooral pijn deed. Alsof ik een gekooid vogeltje prees voor het gefluit dat uit pure eenzaamheid was voortgekomen.

‘Doe dat liever niet, Alain,’ zei ze. ‘Beter zoek jij een goede therapeut.’

Nou ja! Alsof zij dat ooit zelf zou doen! Mijn zus werd nooit geslagen, maar ze was wel getuige van de martelingen die ik onderging. In onze grootmoeder stroomde Indisch bloed en in dat bloed dreven dikke klonters koloniale woede. Vroeger had ze de levenslust uit mijn moeder geslagen en na mijn vaders vertrek was ik aan de beurt. Een kind heeft kastijding nodig om te leren wat eerbied is. Ik denk niet dat ze dat echt geloofde, maar ze zei het wel. Ze was pezig en taai en keek ons nooit recht in de ogen. Ik verzon jarenlang grappige en zeer gewelddadige wraakacties. Marie moest daar altijd erg om lachen. ‘Heb je nog nieuwe plannetjes bedacht voor oma?’ vroeg ze vaak.

Van mijn moeder kwam ik zonder ernstige schuldgevoelens af toen Roderick mijn leven binnenvloog. Dat gebeurde in 2001. Ik laat de precieze datum achterwege omdat u me anders niet zult geloven. Maar inderdaad: hoe bestaat het! En ook ik stortte als een kaartenhuis in elkaar. Niet dezelfde middag, maar twintig jaar later. Ik weet niet wat me woester heeft gemaakt. Dat Roderick tijdens mijn uitzending naar Afghanistan had gevreeën met een jongen van zestien of dat

hij die escapade al die jaren voor zichzelf had gehouden en opeens de behoefte kreeg schoon schip te maken. Schone schepen bewijzen dat viezigheid bestaat. Hoe dan ook, ik deed wat ik deed, heb 112 gebeld en gezegd dat het niet nodig was de sirenes aan te zetten. Dat deden ze toch, waardoor iedereen in de straat dacht dat er een leven op het spel stond.

‘Onnodig,’ zei ik toen ze naar binnen stormden en Roderick onder het bloed en sidderend van angst in de hoek van de kamer zagen zitten. Dat woord kwam terug in de rechtszaak. Wat ik met ‘onnodig’ bedoeld had?

‘Dat die sirenes loeiden,’ zei ik. ‘Dat was volstrekt onnodig, want mijn man was niet in levensgevaar en is dat ook nooit geweest. Ik wilde hem alleen maar lelijk maken.’

De rechters keken me aan alsof ze vuur zagen branden. Ik moest naar een onderzoekscentrum. Zeven weken lang werd ik daar gewikt, gewogen en te vreemd bevonden. Vier jaar detentie en daarna tbs om alle oude koeien uit de sloot te halen. Wie dat bedacht heeft steke zijn vinger op. Schiet mij onder-tussen maar lek.

De dood heeft iets met mij. Hij meldde zich al vroeg in mijn leven en liet me niet meer los. Er is geen jaar geweest dat hij niet op de een of andere manier om het hoekje koekeloerde. Het begon met mijn buurjongetje Timo die werd vermord door de vuilnisauto van vuilnisman Freek. Dat was trouwens de eerste volwassene die ik bij de voornaam noemde. Freeks ouders hadden net als mijn oma iets met Indië van doen. Of ze elkaar kenden weet ik niet, maar Freek wist net als ik van de zweep. Hij pakte mij soms vast en zei dan: ‘Het komt

niet door jou, Alain. Nenek is zeeziek. Vergeet dat niet.' Maar goed, Timo van Dijk van nummer 17 werd geplet door de vuilniswagen van vuilnisman Freek. Zo grijsde de dood voor de eerste keer door een kiertje mijn leven binnen en die kier werd op den duur een venster en nog later een horizon.

Ik ben niet bang voor de dood, maar dat ik hem mag kan ik ook niet zeggen. De dood is wispelturig en willekeurig. Daar hou ik niet van. Geef mij maar duidelijkheid. Rust.

Een bedaarde groet van Alain